

Flora- en faunaonderzoek

Waterstraat 16
Wijhe

Flora- en faunaonderzoek

Waterstraat 16 Wijhe

Titel	Flora- en faunaonderzoek Waterstraat 16 Wijhe
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies
Opdrachtgever	Erfgoed Salland BV Broeklanderdijk 30a 8107 AP Broekland
Datum	4 oktober 2012
Status	Concept

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
fax 0566-632074

mbleijerveld@planet.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	7
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Veldonderzoek flora	
3.3	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	9

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Waterstraat 16 te Wijhe (gem. Olst-Wijhe) is een geitenhouderij gevestigd. Het voornemen bestaat om het bedrijf te beëindigen en een extra woning te realiseren. Daartoe zullen de bedrijfsgebouwen worden gesloopt. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en het Streekplan.

Figuur 1. Globale ligging plangebied (cirkel).

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaard veldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is zover mogelijk en nodig gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en de website van Waarneming. Voor de ligging van beschermde gebieden is gebruikgemaakt van diverse overheidswebsites. Op 28 september 2012 is het plangebied bezocht. Daarbij is gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten en indirecte aanwezigheid in de vorm van sporen (verblijfplaatsen, wissels, pootafdrukken en dergelijke). Verder is het terrein beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling).

1.3 Plangebied en ingreep

Het plangebied beslaat circa 2 hectare, waarvan 1,4 hectare grasland en 0,6 hectare erf. Op het erf staan een oude ijsselhoeve met een woongedeelte en een stalgedeelte, een ligboxenstal met aangebouwde schuur en een kleine losstaande geitenstal. Op het erf is veel opgaande begroeiing aanwezig. In de noordwesthoek staat een korte singel met oudere abelen, berken, lindes en zomereiken. Langs de zuidwestrand staat een jonge singel met gemengd bosplantsoen. Rond de woning en de kleine geitenstal groeit veel struweel met bomen met zowel inheemse als uitheemse soorten. Rond de kleine geitenstal ligt een hoog en dicht bramenstruweel. Verder staan rond het stallencomplex nog enkele kleinere struwelen. Aan de westzijde van de woning staat een oude rode beuk in het gazon. De korte vegetatie op het erf worden gevormd door gazon en ruig grasland. Verharding beslaat een relatief kleine oppervlakte.

Het plangebied ligt in een uitgestrekt en open weidegebied op klei. Het gebied is betrekkelijk diep ontwaterd. Kavelsloten zijn schaars en bestaan meestal uit niet-permanent watervoerende greppels. Wel lopen door het gebied enkele brede weteringen. In en rond het plangebied komt geen oppervlaktewater voor.

Het voornemen bestaat om het perceel te splitsen en een woonbestemming te geven. Daartoe zullen de stallen gesloopt en de hoeve gerenoveerd worden. Ten zuidoosten van de ligboxenstal wordt een extra woning gerealiseerd. Van de opgaande begroeiing blijft alleen de solitaire beuk behouden.

Figuur 2. Luchtfoto erf met fotolocaties (blz. 3).

Figuur 3. Sloop- en nieuwbouwplan.

Foto 1. Noordwesthoek erf met woning en singel (rechts).

Foto 2. Stalgedeelte van de hoeve.

Foto 3. Losstaande geitenstal met bramenstruweel. Op de achtergrond de boerderij.

Foto 4. Schuur van het stallencomplex.

Foto 5. Zuidzijde ligboxenstal.

Foto 6. Noordzijde ligboxenstal.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen.

In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast.

In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Ontheffing op basis van belang j ' de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermd Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

Het plangebied maakt geen deel uit van beschermde gebieden. Ook de omgeving heeft geen beschermde status. De dichtstbijzijnde beschermde gebieden hebben betrekking op de uiterwaarden van de IJssel ten westen van Wijhe. Gelet op de schaal van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden, is een negatief effect op beschermde natuur uit te sluiten.

3.2 Veldonderzoek flora

Op het terrein was vrij veel (half)natuurlijke vegetatie aanwezig in de vorm van ruige grasland en ruige randjes langs gebouwen en begroeiing. De vegetatie bestond uit stikstofminnende en tredvegetaties met algemene soorten van zeer voedselrijke bodem, zoals Fluitenkruid, Ridderzuring, Grote brandnetel, Witte dovenetel, Grote weegbree, Wilgenroosje, Reukloze kamille, Kropaar en Kweek. Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het onderzoek vond plaats in een voor flora minder geschikte periode. Op grond van het bodemtype (klei) en de aangetroffen soorten, is het voorkomen van strikter beschermde soorten uit te sluiten.

3.3 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. De open en rationeel ingerichte omgeving van het plangebied is alleen geschikt voor een beperkt aantal algemene soorten van tabel 1, zoals Haas, Egel, Veldmuis en Huisspitsmuis. De strikter beschermde kleine zoogdieren (tabel 2 of 3) - Grote bosmuis, Eikelmuis, Hazelmuis, Veldspitsmuis, Hamster, Noordse woelmuis en Waterspitsmuis – komen, behalve Waterspitsmuis, niet in de regio voor. Voor Waterspitsmuis zijn het terrein en de omgeving ongeschikt. De enige strikter beschermde grotere soort die in de streek voorkomt is Steenmarter. De omgeving van het plangebied is voor deze soort marginaal geschikt vanwege het zeer open karakter van het gebied. In het plangebied zijn geen sporen van Steenmarter. De overige grotere zoogdieren zijn alleen als passant te verwachten.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Verblijfplaatsen bevinden zich in bomen of kunstwerken, zoals gebouwen. In het plangebied komen geen bomen voor die geschikt zijn als verblijfplaats. Met name de boerderij is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Op grond van het open karakter van de omgeving moet vooral gedacht worden aan Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger.

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd. Het onderzoek is buiten het broedseizoen uitgevoerd. Daarom was het niet mogelijk om een goed beeld van de broedvogelpopulatie te vormen. Wel valt uit de inrichting van het erf en de aanwezige vogels af te leiden dat het erf relatief veel broedvogels herbergt. Op het erf waren allerlei soorten van bos en struweel aanwezig, zoals Zwartkop, Roodborst, Winterkoning, Heggenmus, Merel, Zanglijster en Ringmus. De stal en schuur wordt als nestplaats gebruikt door boerenwaluw. Van de soorten met een vaste nestplaats waren Kerkuil en Huismus aanwezig. In de schuur naast de ligboxenstal is een kerkuilenkast opgehangen die volgens de bewoner in gebruik is. Afgaande op de vele sporen in de schuur, waaronder verse, lijkt dit het geval te zijn. Van Huismus was een grote groep met enige tientallen exemplaren aanwezig. Het is zeer waarschijnlijk dat de soort ook in de gebouwen broedt. Het aantal

paren was niet vast te stellen, maar vermoedelijk gaat het om tien tot twintig paar. Het struweel op het terrein vormt een essentieel onderdeel van het leefgebied van Huismus.

Figuur 4. Kerkuilenkast in de schuur.

Amfibieën

Alle soorten amfibieën en reptielen zijn in meer of mindere mate beschermd. Het plangebied is alleen als land- en overwinteringsbiotoop. Op grond van het karakter van de omgeving – grote rationale watergangen in een open landbouwgebied – zijn alleen algemene soorten van tabel 1 te verwachten, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander. Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van reptielen.

Vissen

In en rond het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Een effect op vissen in het algemeen is uitgesloten.

Ongewervelden

Het plangebied vertegenwoordigt geen belang voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen. Een negatief effect op beschermde soorten uit de groep ongewervelden is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Het plangebied maakt geen deel uit van beschermde gebieden en ook in de omgeving komen geen beschermde gebieden voor. Op basis van de schaal van het plan en de afstand tot beschermde gebieden is een negatief effect op beschermde natuur uitgesloten.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van bedreigde en strikter beschermde soorten is uit te sluiten.

Fauna

- De ingreep heeft kan een negatief effect hebben op tabel 1-soorten uit de groep Zoogdieren en amfibieën. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ontwikkelingen.
- De gebouwen, met name de boerderij, zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Het plan is niet van invloed op vlieg- en foerageerroutes.
- In de gebouwen en de opgaande begroeiing komen broedvogels zonder vaste nestplaatsen voor.
- In de gebouwen komen vaste nestplaatsen voor van Kerkuil en Huismus.
- Het plan is niet van invloed op strikter beschermde zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden.

Uit het onderzoek komen naar voren dat het plan een negatief effect kan hebben op tabel 1-soorten en op strikter beschermde vleermuizen, broedvogels met vaste nestplaatsen en broedvogels zonder vaste nestplaats. Het is verboden om vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels te vernietigen of onbruikbaar te maken. Daarnaast is het verboden verblijfplaatsen van vleermuizen en broedsels van vogels in het algemeen te verstoren of dieren te doden.

Ten aanzien van vleermuizen en Huismus is een aanvullend onderzoek noodzakelijk om vast te stellen of en in welke mate de soorten gebruik maken van het plangebied. Een dergelijk onderzoek bestaat uit verschillende bezoeken verdeeld over het zomerhalfjaar. Een vleermuisonderzoek kan op zijn vroegst in 2013 worden uitgevoerd. Het is vrijwel zeker dat Kerkuil en Huismus op het terrein broeden. Dit betekent in ieder geval dat hiermee in de planvorming rekening moet worden gehouden in de vorm van een mitigatie- en compensatieplan.

Ten aanzien van broedvogels in het algemeen dient het slopen en renoveren van de gebouwen buiten het broedseizoen plaats te vinden. De piek van het broedseizoen valt in de periode half maart – half juli. Latere en eerdere broedgevallen zijn mogelijk. In de periode november – februari is de kans op broedsels nihil.

